

Ženy v českém výzkumu: Nevyužitý potenciál aneb Čekání na lepší časy

Praha, 22. března 2017

Počátkem nového milénia došlo v Česku k vyrovnání podílu mužů a žen, kteří ukončují vysokoškolské studium. Postupně se vyrovnává i zastoupení žen mezi absolventy doktorského studia, a to včetně přírodovědných oborů. Navzdory tomu zůstává ve srovnání s EU zastoupení žen v české vědě a výzkumu stále nízké. A nízký je i jejich podíl na vědeckém publikačním výkonu, zejména pak jejich podíl na nejvýznamnějších vědeckých článcích. A trendy zatím neslibují výrazné zlepšování stávající situace.

Think-tank IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR (NHÚ) představil nejnovější studii, která mapuje **zapojení žen do výzkumu a vývoje (VaV) s důrazem na výsledky publikační činnosti**. Závěry této analýzy potvrzují, že velké genderové **rozdíly na poli české vědy a výzkumu přetrvávají. A to nejen v podílu žen-vědkyň, ale i v jejich publikačním výkonu.** „Nízké zastoupení žen ve výzkumu představuje nevyužitý intelektuální potenciál, a to jak z pohledu osobního, tak z pohledu celospolečenského,“ varuje **Samuel Škoda**, jeden z autorů studie a výzkumník IDEA.

Zastoupení žen

Primárním předpokladem vyrovnaného zastoupení žen ve VaV je schopnost dosahovat doktorské úrovně vzdělání. Tato podmínka se zdá být naplněna: v ČR, stejně jako ve většině evropských zemí, dochází k postupnému vyrovnání podílu mužů a žen coby absolventů postgraduálních studií.

V roce 2012 byl v České republice podíl žen-absolventek doktorského studia srovnatelný například se situací ve Francii, Německu či Velké Británii. V tomto ohledu v Česku výrazněji zaostávají již jen technické obory, nicméně i tam se situace pomalu vyrovnává.

V počtu výzkumníků -- a zejména pak v počtu akademických pracovníků kategorie A, tedy zaměstnanců v nejvyšších akademických pozicích – je však situace jiná. S podílem žen na úrovni 28 %, respektive 12 %, je Česká republika na chvostu evropské osmadvacítky.

Publikační výkon a ženy

Tato situace se samozřejmě promítá i do publikační činnosti. Podíl žen na publikačním výkonu ve vědeckých časopisech indexovaných databází *Web of Science* (WoS) je ještě výrazně nižší, než je jejich personální zastoupení. Podíl žen se navíc výrazně liší mezi oborovými skupinami. Velmi nízké zastoupení mají ženy v technických a inženýrských vědách (19 %), matematických vědách (20 %) a fyzikálních vědách (23 %). Naopak nejvyšší zastoupení mají ženy ve skupině biologických (49 %) a zemědělských věd (48 %). **V žádné skupině však podíl žen nepřevyšuje polovinu vědeckých pracovníků.**

Ještě větší rozdíly panují v publikačním výkonu. Ve většině oborových skupin jsou **autorské podíly žen na publikačním výkonu velmi nízké a s rostoucím vědeckým významem časopisů ještě více klesají.** Za pozornost stojí zejména matematické a fyzikální vědy, kde autorský podíl žen na publikačním výkonu v nejméně významné spodní čtvrtině časopisů je 19 %, zatímco v horní desetině nejvýznamnějších časopisů oborů dosahuje pouhých 8 %, resp. 10 %. Relativně nejvyšší -- i když stále v porovnání s muži nízké -- zastoupení mezi nejvýznamnějšími časopisy mají ženy v zemědělských (26%), biologických (27 %) a lékařských (25%) vědách.

Rozdíly v produktivitě vědců a vědkyň, tedy počtu publikací na osobu, jsou v Česku vysoké. Autoři studie upozorňují, že zatím neznámá část těchto rozdílů je dána například rozdíly ve výši úvazků mužů a žen nebo jejich různou délkou aktivního výzkumu. *„Genderové rozdíly mají zpravidla skryté a dlouhodobější příčiny. Například jde o bariéry ve sladění vědecké kariéry a péče o děti, o roli genderových stereotypů nebo o nedostatek vzorů,“* vysvětluje **Štěpán Jurajda**, hlavní autor studie, vedoucí vědecký pracovník NHÚ a profesor ekonomie na CERGE-EI. *„Situací je potřeba se začít více zabývat nejen na úrovni institucí, ale i na úrovni vzdělávací politiky. A naše studie je příspěvkem k tomuto úsilí,“* uzavírá **Jurajda**.

Studie s názvem *„Ženy a muži v českém výzkumu“* autorů Štěpána Jurajdy, Stanislava Kozubka, Daniela Münicha a Samuela Škody ke stažení na webu IDEA. Tamtéž je možné i zhlédnout [audiovizuální záznam z prezentace](#).

Všechny studie IDEA pak k dispozici na <http://idea.cerge-ei.cz/publikace>.

Kontakt:

Štěpán Jurjda	Stanislav Kozubek	Samuel Škoda	Daniel Münich
Vedoucí pravovník NHÚ	Biofyzikální ústav AV ČR	Výzkumník IDEA	Zást. ředitele IDEA
		tel.: +421 918 209 592	tel.: 736 607 705
jiri.satava@cerge- ei.cz	kozubek@ibp.cz	<a href="mailto:samuel.skoda@
cerge-ei.cz">samuel.skoda@ cerge-ei.cz	<a href="mailto:daniel.munich@ce
rge-ei.cz">daniel.munich@ce rge-ei.cz

Poznámka pro editory:

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR je nezávislý think tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní

ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na <http://idea.cerge-ei.cz/>

